

Kennis in de Regio x Klimaatbestendige Stad

Bijeenkomst 30 november 2023 | 12:00 - 17:00 uur | Zuid Hollandplein 1, 2596 AW | Den Haag

Welke kennis en tools kun je inzetten voor een klimaatrobuust West-Nederland?

Hoe maak je slim gebruik van beschikbare kennis, hulpmiddelen en tools op het gebied van klimaatadaptatie? Hoe leer je van elkaars ervaringen en speel je sneller in op het veranderende klimaat? En: wie heb je nodig om aan de slag te gaan? Op **donderdag 30 november** krijg je antwoord op deze vragen tijdens de bijeenkomst van 'Kennis in de Regio x Klimaatbestendige Stad', in het Provinciehuis van Zuid-Holland in Den Haag. Je kunt je nu [aanmelden](#) en een keuze maken voor de verschillende parallelsessies.

Tijdens deze interactieve bijeenkomst leer je van verschillende praktijkvoorbeelden uit de regio en zie je hoe verschillende kennisproducten zijn gebruikt. De bijeenkomst is voor professionals die in West-Nederland te maken hebben met klimaatadaptatie. Het doel is om iedereen met nieuwe kennis naar huis te laten gaan en netwerken te versterken.

Deze bijeenkomst wordt aangeboden door de **NKWK onderzoekslijn Klimaatbestendige stad - Klimaatadaptatie** samen met **STOWA**, **Stichting RIONED** en **Platform Samen Klimaatbestendig**. De organisatie is mede in handen van de werkregio's **Midden-Holland**, **Samenwerkingsverband Amstel, Gooi en Vechtgebied**, en **Regio Holland Rijnland**. De bijeenkomst is onderdeel van een landelijk programma om regionale kennisdeling op het gebied van klimaatadaptatie te stimuleren.

[Aanmelden](#)

Programma

- 12.00 uur **Inloop en lunch**
- 13.00 uur **Opening en welkom door dagvoorzitter Carleen Mesters**
- 13.05 uur **Kennis x Klimaat door gedeputeerde Jeannette Baljeu**
- 13.15 uur **Wat speelt er in de regio? Door Marga van den Hurk (Waterschap Amstel, Gooi en Vecht) en Joost van der Wal (Hoogheemraadschap van Rijnland)**
- 13.30 uur **Kennisrevue Kees Broks (NKWK-STOWA) belicht in sneltreinvaart een selectie van beschikbare tools en instrumenten.**
- 13.50 uur **Lagerhuisdebat aan de hand van prikkelende stellingen over verschillende thema's die spelen, begeleid door André Rodenburg (Samen Klimaatbestendig).**
- 14.20 uur **Korte pauze**
- 14.30 uur **Parallelsessies ronde 1**
- 15.30 uur **Korte pauze**
- 15.40 uur **Parallelsessies ronde 2**
- 16.40 uur **Plenaire afsluiting oogst van de dag en opmaat tot concrete acties**
- 17.00 uur **Borrel**

Parallelsessies

Ronde 1

A **Klimaatadaptieve reconstructies.** Door *Jolanda de Schiffart (gemeente Leiden), Tom Schoenmaker (Waternet) en Kees Broks (STOWA/NKWK)*

In een groot aantal wijken in Leiden wordt het riool de komende jaren vervangen. Tegelijk met de rioolwerkzaamheden worden straten opgeknapt en groener ingericht. Dit gebeurt niet langer straat voor straat, maar in een keer in de hele wijk. Door plannen voor meer groen, parkeren, klimaat, circulariteit en energietransitie meteen mee te nemen, worden de wijken voorbereid op de toekomst. De eerste wijken zijn inmiddels afgerond en een groot deel is in uitvoering. In deze sessie nemen we je mee in deze aanpak, door de resultaten en de lessen die we tot nu geleerd hebben te delen. In het tweede deel van de sessie gaan we samen met de 'Community of Practice waterinfiltrerende verharding' in op de ervaringen en do's & don'ts van een van de gekozen maatregelen. Wanneer is het effectief om waterpasserende verharding toe te passen? En op welke manier?

B **Hulp bij grondwaterproblemen.** Door *Robert van Cleef (Sterk Consulting), Luuk Jacobs (Kenniscentrum Bodemdaling en Funderingen), Thuy Do (gemeente Rotterdam) en Arianne Fijan (Stichting RIONED)*

Grondwaterproblemen in bebouwd gebied komen steeds vaker voor. In veengebieden was dit al langer een bekend verschijnsel, maar door droge zomers is dit nu ook aan de orde in gebieden met kleigrond. Heb jij hier ook mee te maken? In deze sessie praten we je bij over de laatste inzichten en helpen je de vraag te beantwoorden of Actief Grondwaterpeilbeheer (drainage/infiltratie) voor jouw probleem een geschikte oplossing kan zijn. Aan de hand van de Toolbox Actief Grondwaterpeilbeheer komen niet alleen communicatie, aansprakelijkheid en techniek aan de orde, maar ook nadelen en alternatieven. Strategisch adviseur Thuy Do van de gemeente Rotterdam is bij de sessie aanwezig. Zij neemt haar ruime kennis en ervaring met grondwaterproblemen in bebouwd gebied mee om uiteenlopende vragen goed te helpen beantwoorden.

C **Klimaatlabels voor bestaande bouw: Zeeuwse klimaatatlas als lichtend voorbeeld?** Door *Bert Janse (provincie Zeeland), Vincent Traas (gemeente Terneuzen), Patricia Kramer (Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid) en Arnold Wielinga en Nienke Ansems (Royal Haskoning DHV)*

De landelijke maatlat en de regionale leidraden omtrent klimaatadaptief bouwen richten zich in eerste instantie op het behalen van doelen en eisen voor nieuwbouwlocaties. De grootste opgaven zijn echter gelegen in het klimaatadaptief maken van de bestaande bouw. Wat moeten we doen om in 2050 in heel (west-) Nederland daadwerkelijk klimaatadaptief te zijn? Hoe brengen we dit op een overzichtelijke manier in beeld en vervolgens breed onder de aandacht bij ruimtelijke planvorming? Voor het beantwoorden van deze vragen maakt de Zeeuwse klimaatatlas gebruik van klimaatlabels. In deze sessie zullen we bespreken in hoeverre deze kansrijke werkwijze navolging verdient. En ook: hoe dan?

Ronde 2

A **Hoe geven we invulling aan gebiedsontwikkelingen?** Door *Michelle Pijnacker-Hoekstra (ministerie BZK), Werncke Huslage (provincie Zuid-Holland), Fabienne van Luin (gemeente Zuidplas) en Mare de Wit (Rijkswaterstaat)*

Onze regio heeft een grote woningbouwopgave. Hoe zorgen we ervoor dat de nieuwe ontwikkelingen klimaatbestendig zijn? In deze workshop gaan we hierover in gesprek. Na een toelichting op de landelijke Maatlat groene klimaatadaptatieve gebouwde omgeving, vertelt Werncke Huslage hoe de maatlat doorwerkt in de Leidraad Klimaatadaptief Bouwen. Aan de hand van ontwikkelingen in de gemeente Zuidplas en de Haven-Stad ontwikkeling in Amsterdam, zoomen we vervolgens in op de praktijk.

B **Iedereen kan het! Klimaatadaptatie in de weerbarstige praktijk.** Door *Martine Leewis (ORG-ID) en André Rodenburg (Samen Klimaatbestendig)*

Op congressen en internet flitsen de inspirerende voorbeelden van klimaatadaptatie voorbij. Heel interessant, maar jij denkt: 'Bij ons in de gemeente is te weinig capaciteit', 'De politieke wil is er niet', 'Mijn collega's hebben er geen zin in', of 'We krijgen het niet in de begroting'. Herkenbaar? Niet getreurd, je bent niet de enige die hiermee worstelt. Gelukkig is er intussen de nodige ervaring opgedaan met dergelijke dilemma's. André Rodenburg en Martine Leewis, programmasecretaris van twee werkregio's, delen 'tips en tricks'.

C **Afwentelen vraagt om 'toewentelen'.** Door *Koen Weytingh (Laren/ToekomstSterk), Tom Schoenmaker (Waternet), Bert Palsma (STOWA) en Kees Broks (STOWA/NKWK)*

Het klimaatbestendig maken van bestaand bebouwd gebied en nieuwe ontwikkelingen valt niet altijd mee. Deze verantwoordelijkheid is op vele manieren in te vullen, waarbij elke aanpak voor- en nadelen heeft. Hoe organiseer je dit in beleid en in praktijk? Is waterberging op particulier terrein uitwisselbaar met de klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte en bijvoorbeeld eisen voor waterberging van het waterschap? Hoe werken effecten hiervan door van woning naar wijk en watersysteem? Welke instrumenten zijn er om dit goed in beeld te brengen? En is 'afwentelen' niet een heel doelmatige manier om de kwaliteiten en kansen van zowel bebouwd als onbebouwd gebied goed te benutten? In deze sessie delen en bespreken we voorbeelden en ervaringen uit de praktijk in Laren en uit het waterschap Amstel, Gooi en Vecht. Aan de hand van prikkelende stellingen gaan we dieper in op de feiten en fabels rond afwentelen en 'toewentelen'.

D **Zo'n klimaatadaptieve gemeente, wat kost dat eigenlijk?** Door *Charlotte van der Kleijn - Groos (provincie Zuid-Holland) en Cees-Anton van den Dool (Nelen & Schuurmans)*

Het Convenant Klimaatadaptief Bouwen in Zuid-Holland heeft laten zien dat het relatief eenvoudig is om nieuwbouwprojecten klimaatadaptief te maken. Cruciaal hiervoor zijn duidelijke eisen, een helder ontwerpproces en goede samenwerking. Boven bestaand stedelijk gebied regent het net zo hard en staat de zon net zo hoog, maar de ruimte is beperkter en maatregelen zijn duurder. Daarom is onlangs nader onderzoek gedaan naar de vraag: 'Wat is nodig om bestaand stedelijk gebied net zo klimaatadaptief te maken als nieuwbouw?' In deze sessie laten we zien welke maatregelen voor verschillende wijktypen genomen kunnen worden en delen we met elkaar wat dit kost op buurt-, gemeente- en provinciaal niveau. Spoiler: Het kost te veel geld om het niet serieus te nemen!

Aanmelden